

تحلیلی بر دیدگاه ابن سینا پیرامون

ارتباط بدن، مرگ و حیات اخروی

فروغ السادات رحیم پور*، دانشیار گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه اصفهان
زهرا حیدری**، کارشناس ارشد فلسفه اسلامی دانشگاه اصفهان

چکیده

در مصاحبت بدن با نفس در حیات دنیوی شکی وجود ندارد اما همراهی بدن دنیوی با نفس در حیات اخروی، محل بحث و اختلاف است. مطابق مبانی بوعلی سینا، بدن دنیوی نمیتواند حیات اخروی داشته باشد اما برخی آثار ناشی از حیات دنیوی بدن، تا ابد با نفس باقی میماند و بر حیات اخروی و ابدی انسان تأثیر میگذارد. بدن در نظر ابن سینا، نقش اساسی در وقوع مرگ دارد چراکه تغییر و انحلال ترکیب آن، عامل مفارقت نفس از بدن و در نتیجه خاتمه یافتن حیات دنیوی میگردد. با شروع مرحله اخروی حیات، اگرچه پیوند نفس با بدن مادی قطع میشود اما آثار ناشی از برخی افعال و ملکات دنیوی بدن زایل نمیشود و بنحوی بر کیفیت سرنوشت نهایی انسان و زندگی ابدی او تأثیر میگذارد. تحقق اتصال تام به عقل فعال که بارف موانع و محدودیتهای بدنی صورت میگیرد، ادراک حقیقی لذات معنوی و ادراک حقیقی ذات نفس، از جمله این آثار است. ملکات ناشی از هیئات بدنی که در نفس رسوخ یافته اند، تا حیات بعدی باقی میمانند و در فراهم کردن بستر سعادت و شقاوت نفس و تعیین کم و کیف ثواب و عقاب اخروی آن دخالت میکنند.

کلیدواژگان

بدن
مرگ
ملکات اخلاقی
حیات اخروی
ابن سینا

مقدمه

بررسی نحوه حدوث، حیات، بقا و معاد نفس و بدن، همچنین کم و کیف ارتباط این دو (بدن و نفس) در طول حیات دنیوی و حیات اخروی، از اصلیتزین مباحث انسان شناسی است. تأثیر و تأثر متقابل میان نفس و بدن در حیات دنیوی و نفی یا اثبات انتقال تمام یا بخشی از این آثار، در فلسفه اسلامی و در مبحث علم النفس و معاد جایگاه ویژه‌ای دارد. ابن سینا همچون عموم فلاسفه، قائل به ترکیب وجود آدمی از یک بعد روحانی و مجرد به نام نفس و یک بعد مادی و جسمانی به نام بدن است. وی در اکثر آثار خود با دقت، به تحلیل ارتباط عمیق و غیر قابل انکار نفس و بدن پرداخته که در این میان در کنار اصالت و محوریت نفس در تشکیل هویت آدمی، توجه به بعد جسمانی و مادی

(نویسنده مسئول) Email: fr.rahimpoor@gmail.com*

Email: heidaryzahra311@yahoo.com**

تاریخ تأیید: ۹۵/۴/۱

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۲/۱۱